

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЙЦИ

Брой 3 • год. ХСIV • 12 февруари 2014 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

Тракийци отбелязаха 114 години от кончината на Капитан Петко войвода

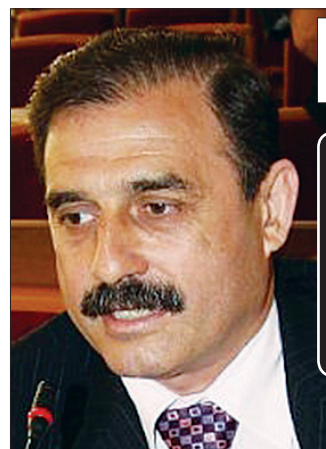
На 7 февруари от 11.00 часа в старите гробища варненските тракийци отбелязаха 114-та годишнина от кончината на своя патрон, легендарния Капитан

Петко войвода. На поклонението освен тракийци присъстваха и представители на Областната управа, Община Варна, Общинския съвет, Генералното

консулство на Украйна, Военно морските сили, ветерани от войните и др. На поклонението присъства и председателят на СТДБ г-н Красимир Премянов, как-

то и тракийци от Бургас и Варненски регион, много граждани.

Отслужена бе заупокойна молитва и бяха положени венци и цветя.

Антон Киссе

**БЪЛГАРИТЕ
В УКРАИНА СА
ЗА ЦИВИЛИЗОВАН
ИЗХОД ОТ КРИЗАТА**

На стр. 3

ТОДОР КОРУЕВ

В последните седмици отново Природен парк „Странджа“ „излезе“ на мегдана – имаше протести в София, Бургас, Сливен и Пловдив, имаше съдебни дела, имаше питания и дискусии в парламента. Медиите минаха на едра тропоска тази немаловажна тема, която така не стана „притча во язицех“. Да се знае: парк „Странджа“ е най-голямата защитена територия у нас, заема 116 000 хектара

22 – планът е незаконен без екологична оценка, но съдът не може да го спре. Много време и енергия бяха прахосани в съдебни схватки.

Топката се укроти с разпореждането да започне процедурата за изменение на общи устройствен план на Царево в оная част, която засяга Парк „Странджа“ и „Натура 2000“. Като екооценката трябва да бъде неразделна част от плана, така че да съответства на българското и европейското законодателство. Наистина в

Странджа – само тя ни остана!

площ, над 80 процента от нея са гори.

Както е известно еко-организациите обжалваха още през 2008 г. общия устройствен план на Царево в частта, обхващаща защитените територии. Аргументът бе, че няма екооценка. Дочакахме решението на Върховния административен съд, който не прие претенциите на природозащитниците и обяви плана за действащ. И се родиха съмнения, че съдебното решение развързва ръцете на „варварите“ с булдозерите и бетоновозите. Те вече имат общ устройствен план (ОУП) в джоба си. Според представители на коалиция „За да остане природата в България“ в ОУП се предвижда урбанизиране на части от природния парк между Царево и Резово. Чуват се гласове, че ще се възкреси незаконната „Златна перла“, която бе изравнена със земята. Това докара протести, макар те да не бяха масови. Но тия, които познават делото, преминало през няколко кръга, знаят, че екологическата оценка е била оттеглена от тогавашната министърка Нона Караджова, а на всичкото отгоре според Закона за устройство на територията (ЗУТ) общите устройствени планове не подлежат на обжалване. Истински параграф

• Тодор Коруюв

дългогодишното обжалване не можеха да се предприемат каквито и да било действия, но съдебното решение вече дава възможност да се съобрази плана и с приключилото картиране на местообитанията на защитените видове със средства от еврофондовете. Дано решението на регионалното и на екологичното министерство, както и приетият от този парламент мораториум върху сделките с имоти по Черноморското крайбрежие, са наистина гаранции, че природата в Странджа ще бъде запазена. „Коалиция за България“ също гласно заяви, че няма да позволи ново посегателство към родната природа. Дори не ми се ще да си помисля, че ще допуснем да се превърнат в бетонови грамади последните девствени плажове на „отечеството любезно“, или булдозери ще изкоренят на Странджа баир гората, ще унищожат флората и фауната на прелестната планина. Само тя ни остана!

Гостува ни областният управител на Смолян

На 31 януари в Тракийския дом в столицата тракийци от ЦК „Родопи“ и софийското дружество „Тракия“ се срещнаха с областния управител на област Смолян инж. Димитър Кръстанов. Тон за началото на срещата дадоха гайдарите Христо Павлов и Емилиян Тодинов. Весели родопски песни изпълниха залата преди Ве-

лично Пачилов да даде думата на госта.

„Имали сме щастието да се родим в благословената планина Родопи и заради това сме малко по-чувствителни от останалите българи“ каза инж. Кръстанов. Според него сред основните проблеми на областта е демографският срив, който е оставил Смолян от 192 000 население до днешните 118 000. Заради икономическата миграция населението пада дори под тази цифра. Освен това деиндустриализацията е оставила хората без работа или с много ниски доходи. В момента областта произвежда 12 пъти по-малко продукция в сравнение с 1989 г. Областният управител разказа за опитите си да възстановява производството и да привлича чуждестранни инвеститори. Той сподели и планове си за подобряване на инфраструктурата, както и превръщането на град Смолян в център на образованието с привличането на няколко български университета, които са отворили филиали там. Инж. Кръстанов представи и вижданията си за развитието на туризма, от който областта се надява да печели повече средства. Сладкодумно и компетентно той разказа за основните проблеми на региона и спечели искрените овации на присъстващите.

Накрая отговори и на конкретни въпроси за отделни проекти и проблеми. Областният управител сподели, че вече и прокуратурата се е заинтересувала от новосформираната организация „Помак“. Тази организация създава нови разделителни линии, но няма подкрепата на хората, обобщил инж. Кръстанов.

СТОЯН РАЙЧЕВСКИ

Геноцидът над тракийските българи при реокупацията на Одринска Тракия е документиран в забележителното изследване на Любомир Милетич „Разорението на тракийските българи през 1913 година“. Тази документална книга е плод на истински подвиг от страна на Любомир Милетич. В много трудни условия той обхожда разорени български села, разговаря със стотици окаяни бежанци, настанени по временни лагери край гари и пътища, приютени в мизерни и набързо приготвени сламени колиби, гладни и изтощени, загубили близки и в пълна неизвестност за бъдещето. „Може да се каже – заявява той в същата си книга – че тракийският български погром няма равен на себе си в новата ни мъченическа история“.

В началото на юли в чисто българското село Булгаркьой е нападнато от войска и в него са избити 1100 души, останалите живи 900 повечето жени и деца са откарани в Кешан, а младите жени и девойки – в Мала Азия за потурчване. След Булгаркьой войската и башибозука нападат и българските села Лезгар, Пишман, Харлагюн. Унищожени са всички български села в Малгарско и Узункюприско, както и селата Чоп кьой, Търново и Ермени кьой. В с. Залф ордите на Енвер паша избиват 687 християни и ограбват богатството им. Същите палачи изгарят селата Чомлекьой, Ново село и др. Кай с. Татарлъ турската кавалерия посича със саби бягаща българска колона.

На 9 юли 1913 г. турците влизат в Одрин, където са убити 521 българи, много от тях – заварени в болницата ранени войници. На 10 юли 1913 г. в Мустафа паша (д. гр. Свиленград) всички заловени българи са събрана на брега на Марица, клани и труповете им хвърляни в реката. На грабежи, бой и убийства е подложено българското население в Лозенградско, Визенско, Мидийско, Бунархисарско, Люлебургаско, Бабаескийско, Василиковско, Малкотърновско и Ортакьойско (Ивайловградско).

Насилията се прехвърлят и в Западна Тракия, където редовната войска и башибозукът опожаряват 22 български села и избиват няколко хиляди българи, главно жени, деца и старци. Още през лятото на 1913 г. около 50 000 българи от селата там търсят спасение в България, а принудителното им изселване продължава и след подписването на Цариградския договор и Одринското Съглашение от 2 ноември 1913 г.

В много тежко положение се оказва и българ-

ЕТНИЧЕСКОТО ПРОЧИСТВАНЕ НА БЪЛГАРИТЕ ОТ ИЗТОЧНА ТРАКИЯ ПРЕЗ 1913 ГОДИНА

ското население в Беломорието, което е подложено на насилия и грабежи и от турци и от гърци. Докато гърците държат свой гарнизон в Дедеагач, турците настаняват свои части в Димотика, Фере и Софлу. Башибозукът също вилнее безнаказано из българските селища и същевременно се разпространяват слухове, че Беломорието няма да се остави на България. Две седмици след подписването на Букурещкия мирен договор от 16 август 1913 г. по указания от Енвер паша се извършват нападения срещу редица български градове: Крумовград, Момчилград и Кърджали, въпреки че великите сили не одобряват тези действия и реагират остро.

Нахлуването на турските войски на запад от река Марица е съпроводено с големи насилия и жестокости върху българското население в Димотишко, Софлийско, Ференско, Дедеагачко, Гюмюрджинско, и др. Българското население бяга панически към старата българо-турска граница, но е застигано, ограбвано и избивано от редовната турска войска и вилнеещите башибозушките банди. В Дедеагачко и Гюмюрджинско, където живеят 18 000 българи християни и 5 000 българи мохамедани също се извършват поголовни избивания. Ударът е насочен най-вече към чисто българските села, като Сачанли, Манастир, Доганхисар, Къзлар и др. Българите от 17 села, около 12 000 души бягат

към Дедеагач, като разчитат на помощта на намиращите се там чуждестранни консули. Вместо помощ от консулите идва обявление от турците, че в Дедеагачко ще управляват автономно турци, гърци и евреи без българите. На българите е известно, че в срок от 5 дни те трябва да се изнесат в България, в противен случай никой няма да отговаря за имота и живота им. За струпаните тук българи, около които сноват готови да грабят и убиват башибозушки банди, остава само един изход – бягството към България.

На 23 септември 1913 г. огромен керван от български бежанци се отправя към Фере с цел да достигне планината и да премине българската граница, преследван и заплашван от башибозуци. В полето около Фере се извършва ужасното клане. Любомир Милетич сравнява жестокото изстребление на българите тук с клането в Батак, като добавя, че в Западна Тракия са извършени масови кланета подобно на Батак в цели 17 български села. Оцелелите преминават в България през река Арда, където много майки и деца се издавят или са избити от стрелбата по тях. Броят на убитите тук се изчислява на 2 000 души. В Армаганската долина са убити други 800 души повечето жени и деца. Едва, когато насилието над българите в Беломорието достигат най-високата си точка, българската войска получава разрешение да на-

влезе и заеме земите, които по силата на Букурещкия мирен договор се полгат на България. Много от най-големите погроми над българското население се извършват след 16 септември непосредствено преди българските части да са навлезли отново в Беломорска Тракия. Така например в края на септември 1913 г. голяма група селяни от Манастир са обградени и нападнати в планината от башибозуци. След продължително сражение обградените пробиват обръча и се изтеглят, но оставят 40 души убити, предимно жени и деца.

На 16 август с. г. по подстрекателство от турското правителство, което се стреми да запази влиянието си в Западна Тракия, се провъзгласява т.н. „Гюмюрджинска република“, преименувана по-късно на „Временно тракийско правителство“, а след това – „Независимо западнотракийско правителство“. Този ход не успява, защото Западна Тракия по силата на Букурещкия мирен договор се предава на България.

Принудителното изселване на българите продължава и след подписването на Цариградския договор и Одринското съглашение (2/15 ноември 1913 г.). Междусъюзническата война завършва с най-жестоки насилия, преследвания и гонения над българите в Македония и Одринско, съпроводени с масови избивания грабежи и опожаряване на цели села.

Стотици хиляди българи от Македония и Тракия изпълват като бежанци южните предели на България. До края на 1913 г. в Източна Тракия, без Цариградско, са обезлюдени повече от сто селища, чийто жители са прогонени от родните им домове, много от тях убити и ранени в селата или по време на бягството, а цялото им имущество ограбено. По непълни данни от българската дирекция по настаняването на бежанците, само от Източна Тракия през същата година изселени 12 660 семейства. В резултат на тази кампания според анкетата на Любомир Милетич около 30% от българското население в Одринска Тракия бива избито или умира от мъчения, глад, болести и бежански неволи през годините 1913–114.

Тези сведения се потвърждават и допълват от проведената през втората половина на 1913 г. Карнегиева анкета. В комисията, извършила тази анкета на място, са били включени представители на Австрия, Великобритания, Германия, Русия, САЩ и Франция. Репортът на комисията е обнародван още през 1914 г. В него обективно са показани и насилията над българското население при реокупацията на Източна Тракия след подписването на Лондонския мирен договор. Отбелязано е, че в с. Османли, което е имало 140 християнски къщи, нито една не е била пощадена. Черквата е била изгорена, изравне-

на със земята, населението избягало към България, а добитъкът откаран. Избояват се и други селища с подобна участ. Поместен е разказ на жител от българско село в Люлебургаско за преживения ужас на 3 юли 1913 г., аналогичен на случилото се по същото време и в с. Булгаркьой: „Жените и децата полудяха... Избиха много свят... Ограбиха всичко. Чуваха се адски писъци. Край селото мина кавалерия, но не се намеси да спасява.“

Потвърждават се описанията от Милетич събития в Булгаркьой, Пишманкьой и др. селища в Одринско. Цитира се гръцки документ, в който се казва, че в казите Малгара и Хайребол с опожарявания и убийства е изгонила българското население от всички села – т.е. около 15 900 души. Същото потвърждава и католишки мисионер, който на 13 август пристигнал в Одрин. Той съобщава, че броят на изгорените и окончателно разрушени села не е по-малък от 45. Потвърждават се и сведенията за злодеянията над българското население в Западна Тракия. След изтеглянето на българските войски от там през месец юли, областта се заема от гръцки войски с център Дедеагач. След заминаването на гръцките войски на 6 септември до пристигането отново на българските войски жителите били оставено в ръцете на башибозука и гръцките андарты. Изплашеното българско население, около 15 000 души, се устремило към Дедеагач, където още имало редовна гръцка войска, но тя не му позволила да влезе в града. На 19 септември цялото това население било подкарано към Фере и Ипсала. На 23 септември рота български доброволци освобождават една част от това население, която се отправя към България. На следващия ден става ново сражение с башибозука при с. Пишманкьой. Падат убити около 500 души, а 200 жени и деца са пленени. Прииждат нови бежанци и се оформя група от около 8000 души, от които след станалите кланета при преминаването на река Арда оцеляват 7200 души. Изгорените села в Западна Тракия са 22, а избитото население – няколко хиляди души. Когато описва събитията в Кешанско и Малгарско, комисията, изготвила доклада на Карнегиевата анкета заключава: „Сведенията, които притежаваме, ни позволяват с абсолютна увереност да кажем, че се касае за съвършено изстребване на българското население от военните власти според един систематично изпълнен план.“

■ Свиленград, 29.10.1924 г. Тракийски бежанци настанени в обществено здание

Продължава в следващия брой

С АНТОН КИССЕ, ПРЕДСЕДАТЕЛ НА АБУ

и депутат във Върховната Рада на Украйна, разговаря Ваня Иванова

Антон Киссе е президент на Асоциацията на българите в Украйна и депутат във Върховната Рада от 142 едномандатен избирателен район – Одеска област, съпредседател на парламентарната група за приятелство с България в Украинския парламент.

– Г-н Киссе, какво се случва в Украйна?

– В Украйна се наблюдава доста напрегната ситуация, на места демонстрациите прерастат в безредици и окупация на обществени сгради в Киев и в някои областни центрове. Протестите започнаха по инициатива на опозицията, след като Украйна отказа да подпише споразумението за асоцииране на Украйна към ЕС по време на срещата на „Източното партньорство“ във Вилнюс, мотивирайки се, че не може да прекъсне икономическите отношения с Русия.

– Това означава ли, че украинският народ не беше добре информиран както за съдържанието на преговорите с ЕС, така и за важността на връзките с Русия?

– В продължение на три години в Украйна се обсъждаше предстоящият процес на асоцииране на страната към Евросъюза, без да има широка дискусия в средствата за масова информация, че асоциирането не е равнозначно на членство в ЕС. А покана за членство в ЕС не е отправяна към Украйна. На практика случилото се във Вилнюс беше изненада за украинския народ. От това се възползва опозицията, която организира протестите.

Уместно е да припомним, че Украйна поиска от Европейския съюз 20 млрд. евро помощ, за да подпише споразумението за асоцииране, за да се подготви по-добре за присъединяването към ЕС и да се справи с неотложните финансово икономически проблеми. Брюксел отказа с аргумент, че договорените условия не могат да се променят. На украинските неотложни потребности се отзова Русия, която отпусна 15 млрд. долара и намали с 40% цената на газта за Украйна. И по този въпрос нямаше своевременно информация.

– Според Вас, украинските власти реагираха ли адекватно на протестите?

– Отчитам като грешка на ръководството на Украйна,

че не реагира своевременно на протестите, а също така, че не предотврати тяхното разрастване. Нагнетената обстановка доведе и до човешки жертви. Допълнително напрежение се създаде след приемането на законите, регулиращи дейността по време на митинги. Такива закони съществуват в редица европейски страни, но при нас не трябваше да се приемат в този момент, защото предизвикаха противопоставяне, а опозицията получи подкрепата на много негативно настроени хора. Голяма част от законите, които бяха приети от началото на годината, касаещи правото на хората да участват в митинги и наказанията, свързани с нарушения по време на протестни демонстрации, се отмениха. Но напрежението вече беше голямо.

– Може ли да се очаква, че от протестите ще се възползват крайно десни националисти, ксенофоби и антисемити?

– Малко известен факт е, че в протестите участват крайнодесни националисти и антисемити, които са в основата на нападенията срещу правителствени сгради. Има много хора с крайни възгледи, които не признават и не се съобразяват с ничия воля – нито на властта, нито на опозицията. Диалог между управляващите и опозицията има, но между тях и крайните – не, което заплашва ситуацията да излезе от контрол. В този случай международната демократична общност и истинските патриоти за единна и демократична Украйна, трябва да неутрализират тази опасност, позовавайки се на Конституцията и законите на страната, и на нормите на международното право.

– Поводът за протестите е ясен, но кои са причините, довели до тази ситуация?

– Права сте, повод за протестите се намери. Но причините са доста по-сериозни и могат да бъдат групирани като социално икономически, вътрешно-

политически и външни. Политическа система на Украйна е оформена от партии, които нямат сериозни идейно програмни различия. На практика украинските политически партии са участници в състезание кой да има по-голямо икономическо влияние и права. По това кой управлява се ориентират олигарсите, които също влияят на сегашните събития. Нито една от съ-

Българите в Украйна са за цивилизован изход от кризата

ществуващите партии няма виждане за решаване проблемите на хората.

Външните причини са свързани с геополитически интереси на Великите сили и опита да се намали влиянието на украинско-руските отношения.

– До каква степен влияят външни фактори на протестите?

– Трудно измерима е степента на влияние на външните фактори, но тя е факт, защото Украйна е страна със стратегическо местоположение – граничи с Русия, с ЕС, а през Черно море с Турция. Искам да припомним, че в началото на XXI век тя беше част от т.нар. цветни революции, разиграли се в държавите от постсъветското пространство, за да се намали руското влияние, но и те не промениха в положителна посока положението на украинския народ.

Стратегическата линия, която е поела Украйна, е поэтапно присъединяване към Европейския съюз, но пътят ще бъде много дълъг, защото трябва преди всичко да

защитим своите икономически въпроси. А стратегията на Европейския съюз остава неизменена – да откъсне Украйна от икономическо пространство, към което принадлежи и да обезпечи пазари за своите продукти. Икономиката на Украйна е зависима от Русия, защото след разпадането на Съветския съюз, останаха много смесени предприятия, които трябва да работят. Така например за един самолет се правят части и в Украйна, и в Русия. Ако двигателите са от Украйна, другите части са от Русия. Машиностроението на двете страни е обвързано, то е комплексно и ние не можем да допуснем тези заводи да се закрият, защото хиляди хора ще останат без работа и заплати.

Ние очакваме от европейската интеграция да открие възможности за модернизация и икономически възход на страната. Основание за това ни дава примерът с Полша – когато тя встъпи в Европейския съюз, получи огромен финансов ресурс. Нещо повече, дълговете на Полша бяха оп-

ростени, а една България не получи почти нищо, което обяснява огромните проблеми пред нея. Изводът е, че всяка държава трябва да търси своя интерес на производител, защото когато се унищожават производства, се закриват работни места, а това поражда огромни социални проблеми.

– Каква е позицията на българите в Украйна?

– Следят внимателно ситуацията, преживяват случващото се и се надяват Украйна да излезе цивилизовано от тази ситуация. По-младото поколение очаква от асоциирането на Украйна в ЕС откриване на по-добри възможности за реализация и развитие. По-голямата част от българската диаспора обаче, се отнася с чувство на реализъм към развиващите се процеси и е привърженик на балансирано отношение между ЕС и Русия, което се дължи на историческото минало на украинските българи. Когато преди два века българите са търсили спасение от турското робство, Русия ги е приела и

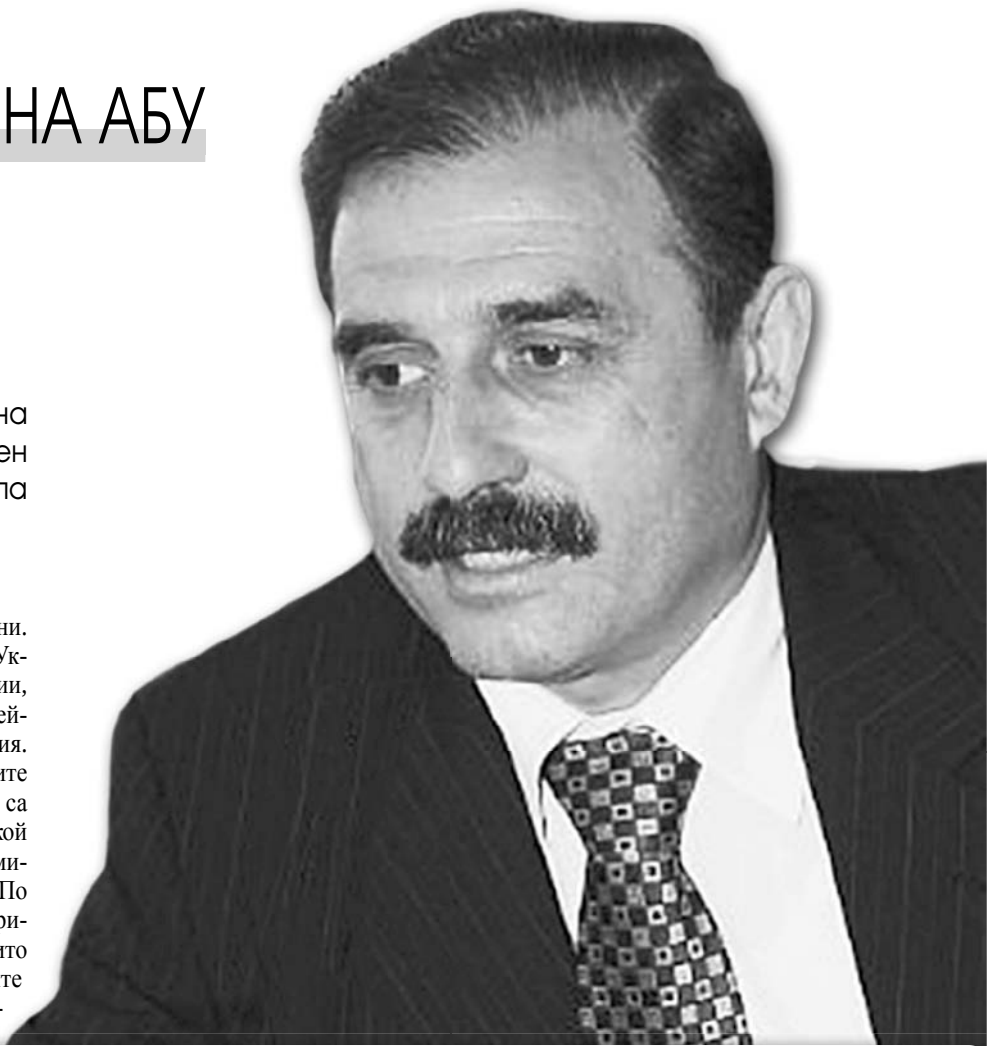
е предоставила територия за най-голямата българска общност в чужбина. За тези българи Украйна се е превърнала във втора родина, но едновременно с това не иска да има противоречия с Русия.

– Съществува ли опасност Украйна да бъде разделена?

– Евентуално разцепление на страната ще донесе нова трагедия за украинския народ. Това не трябва да се допуска. Конституцията на Украйна може да послужи като гаранция за нейната териториална цялост. Нито една парламентарно представена политическа сила не пледира за разделението на страната.

Ако някой призовава за разделение на Украйна, трябва да носи политическа и наказателна отговорност.

Ако днес се направи референдум сред българската общност в Украйна дали страната трябва да бъде разделена, отговорът ще бъде категоричен в полза на запазване целостта и единството на страната и за цивилизован изход от кризата.

Представиха новата книга на Любомир Шопов

На 30 януари Тракийският дом в столицата трудно побра хората, дошли на представянето на една нова книга, посветена на тракийския проблем. „Геноцид“ е втората творба на Любомир

Шопов, която припомня трагични страници от историята на тракийци и опитите на българската държава да се противопостави на политиката на Турция, както и за непризнаване на проблема, така и за

заиграването със съдбата на българските турци. Вечерта събра много изследователи, потомци на тракийски бежанци, дипломати, работили през годините по отношенията ни със съседна Турция.

Навяздох по-дълбоко в тракийската тематика когато написах предишната си книга „Трети отдел“. Но след изявлението на Ердоган, който има наглостта да каже в Кешан, където са били едни от най-жестоките зверства срещу тракийци, че Тракия е част от Турция реших, че наистина трябва да се върна на проблема и да го разгледам по-обстойно, каза при представянето на книгата си самият автор. Според него това изявление

на практика е свалило „картите на масата“, а България се е оказала беззащитна и не знаеща какво да прави със своите съседи. Турция просто чака поколенията да забравят, коментира още той.

От своя страна председателят на СТДБ Красимир Премянов окачестви „Геноцид“ не само като източник на информация за това как е затриван българския корен, но и като призив за по-активна международна политика

в един от сложните процеси, какъвто са преговорите с Турция.

Премянов напомни, че Любомир Шопов е имал смелостта да оглави Комисията за имуществата на тракийци към СТДБ и на практика в новата си книга той дава аргументите, които могат да се използват при преговорите с комшиите.

Изданието е сериозен принос в българската историография, защото за страданието и героизма няма и не може да има давност, подчерта председателят на СТДБ.

Книгата може да бъде закупена от централата на СТДБ при цена 10 лв. Авторът е готов да я представи и пред отделните тракийски дружества.

В следващия брой ще публикуваме откъс от книгата на Любомир Шопов „Геноцид“.

Председателят на СТДБ се среща с министър Клисарова

На 4 февруари Красимир Премянов – председател на Съюза на тракийските дружества в България проведе среща с проф. д.м.н. Анелия Клисарова – министър на образованието и науката.

По време на срещата бяха обсъдени въпроси, свързани с адекватно застъпване на историята на Тракия и национално-освободителните борби на тракийските българи в програмата за обучение в средните училища.

Председателят на СТДБ информира министър Клисарова, че тракийци, верни на традицията в отбелязването и изучаването на бележити дати и личности от българската история, са обявили национален конкурс за средношколци и студенти за есе или разказ на тема „Памет за Тракия и бележити годишнини 1913-1914“, който ще се проведе по инициатива на ТД „Екзарх Антим I“ – Бургас, под патронажа на доц. Маруся Любчева. Авторите на шестте най-добри разработки ще бъдат включени в група за посещение на Европейския парламент.

Министър Клисарова подкрепи инициативата и обеща съдействие на МОН за провеждането на конкурса.

„Разговори за разузнаването – 52 срещи от двете страни на океана“

ТОДОР БОЯДЖИЕВ

На 23 февруари т. г. от 17:00 часа в концертната зала на Централния военен клуб в София ще се състои премиерата на новата книга на ген. Тодор Бояджиев, зам.-председател на СТДБ, „Разговори за разузнаването – 52 срещи от двете страни на океана“. В книгата са включени разговори пред камера с повече от 50 топ специалисти по въпросите на сигурността – ръководители на разузнавателни служби, професори, журналисти, висши държавни служители от САЩ, Русия и Европа.

Единственият български участник в тези разговори е българска разузнавачка – нелегал, „Ирен“.

Ген. Бояджиев с удоволствие предостави този разговор на редакцията на в. „Тракия“ за публикуване още преди книгата да се е появила официално по книжните щандове.

В своето развитие и българското разузнаване е използвало жени в една от най-ефективните и резултатни форми на работа – нелегалното разузнаване. Това е разузнавателното направление, в което разузнавачът действа зад граница с чужда самоличност и биография и той по правило е реално съществувал субект. Те са играли и да се надяваме ще играят своята важна роля и в бъдеще. Дай Боже само да преживеем съкращения и реформи.

Разговор с „ИРЕН“ – нелегал от българското разузнаване

Т. Бояджиев: Ирен, как, кога и защо избрахте най-опасния път в разузнаването?

Ирен: Работих в разузнаването 23 години. И днес не мога да си дам точен отговор кое ме накара да поема нелекия кръст на разузнавача – нелегал. И да тръгна по този път още на 18 години, почти веднага след завършване на една от Софийските гимназии. Дали младежкия авантюризм и желание за романтика и силни изживявания или по-зрелото желание

да отдаваш енергия и сили за своята държава и народ. Може би по малко от всичко.

Поемайки този твърде голям за все още крехката ми психика товар не си давах ясна сметка с какво се нагърбвам. Постепенно трябваше да се изолирам от приятели и близки. Прекарвах с дни, седмици и месеци в конспиративни квартири в изучаване на телеграфия, шифроване и дешифроване, изучаване на изискванията за подбиране на тайници, места за конспиративни срещи, овладяване на умения за вербовка и ръководство на агента, събиране и анализ на информация и още какво ли не.

Т. Бояджиев: Нелегалът като правило живее нечий „чужд“ живот. Как беше при теб?

Ирен: Успоредно с другата ми подготовка вървеше и подготовката и съответното документиране на новата ми биография. Трябваше да заживея живота на един изцяло нов и различен човек, да му предам плът и кръв. Трябваше да „натрупам“ спомени, които никога не бях изживявала. В тях трябваше да се появяват случки, събития, обстоятелства, приятели и познати, каквито всеки 20 годишен човек носи в себе си. Разликата бе тази, че дори и да се бях случвали и съществували, това е било извън предишното ми аз, а трябваше да се превърнат в убедителна и

подлежаща на проверка част от новата ми самоличност.

Наред с всичко това стоеше и необходимостта от овладяване езика на страната, чиято гражданка щях да бъда, до нивото на майчин език. Наложих се да пренастройвам целия си говорен апарат за правилна артикулация на „родния“ си език. Помогна ми учител по пеене от тази държава и неговите уроци по солфедж.

Трябваше да овладее характерни жестове и мимики, реакции и отношение към нещата, присъщи на моите връстници от новото Отечество. При това без да може да се долови, че през моите 20 години не съм била част от тях. И всичко това до момента, в който сам започнеш да се възприемаш като „другия“.

Т. Бояджиев: И колко време за тази подготовка и какво след това?

Ирен: Няколко години. Така или иначе подготовката у нас и в трети страни приключи и дойде момента, в който се озовах в страната на крайното си назначение.

И тогава започва истинския двойствен живот изпълнен с напрежение и разбира се с определена доза човешки страх. Страх да не попаднеш в ползението на полицията или не дай си Боже на контраразузнаването, страх да не направиш с нещо впечатление, да си различен, страх да не се провалиш и да не отговориш на очакванията и на доверието на своите колеги...

Т. Бояджиев: Добре, при една толкова напрегната обстановка възможно ли е да водиш и свой, макар и модифициран в рамките на новата си самоличност живот?

Ирен: Наред с тайния си живот, живеех и нормалния живот на младо, 20 годишно момиче. Имах приятели, компании, любим човек. Но твърде често, живеейки този „измислен“ живот на практика лъжех хора, които ми бяха скъпи,

дарявах ме с уважение и любов.

Противоотровата на това морално бреме беше вътрешната увереност, че го правя за нещо по-възвишено. Залагах личното в името на общото. Поне така вярвах, че е...

Разказвам всичко това, за да кажа, че разузнаването не е увеселително пътуване зад граница или романтични изживявания по скъпо струващи курорти. Преди всичко то е упорит и изтощителен труд, скъпо струваща дейност, изискваща невероятно себеподаване и висок човешки и обществен морал. В много случаи за сметка на личното спокойствие, съдба и щастие.

Т. Бояджиев: Би ли казала няколко думи за хората, които като теб и около теб са избрали това високо ефективно, но и изключително опасно направление за разузнавателна работа.

Ирен: Изискванията към хората, които решават да се отдадат на тази професия са високи. Те трябва да са добре образовани, да владеят по няколко езика, да имат разностранни интереси и широка обща култура, да са контактни и обаятелни, да умеят да водят и насочват разговора в желаната от тях насока, да имат пъргав и остър ум.

Техният труд в полза на обществото, извършван тихо и без очакване на признание, тяхната готовност да остават неизвестни, но да служат на своя народ и държава, заслужава най-малкото обществено разбиране и толерантност, ако обществото все още не е надживяло скрупулите си, за да им покаже своята признателност и благодарност.

Не знам как работи днес българското разузнаване. Дано и тук да не изчакват нещо да се случи. Искам да се надявам, че извървеният от мен и моите колеги път няма да остане само спомен от миналото и че при новите условия българското разузнаване достойно ще изпълни своя дълг към всички нас – народ и държава.

Продължава от миналия брой

ДОЦ. ЛИЗБЕТ ЛЮБЕНОВА

Наред с това владиката сочи и други причини, които естествено не се прокламират официално, защото са свързани със стратегически интереси – турското правителство иска да ликвидира всеки български елемент, живеещ близо до укрепената военна отбранителна система на Чаталджа. През 1928 г. властите предприемат още една мярка – на 13 април, Велики петък, насилствено са събрани около 50 младежи от селото за нуждите на армията, които са отведени в Чорлу, а оттам са разпръснати по неизвестни места, без близките им да имат никаква информация за тях.

На 25 септември 1930 г. за пореден път Борис Охридски уведомява МВнРИ, че въпросът за откриване на църква в с. Курфали се свежда до това да се даде разрешение на един български свещеник с турско поданство да пребивава постоянно в селото или да преминава от Цариград. Тъй като Екзархията изпитва от години затруднение с намирането на подходящи кадри, тя препоръчва като единствено приемлив кандидат архимандрит Гавриил, енорийски свещеник и учител в Лозенград, който би могъл да бъде използван като свещеник в Курфали, ако при лозенградското училище се назначи втори учител, по възможност и певец в църквата.

Българската легация в Цариград се заема със задачата за отзоваването на архимандрит Гавриил от Лозенград и на 15 ноември 1930 г. уведомява екзархийския заместник, че според

СЪДБАТА НА СЕЛО КУРФАЛИ СПОРЕД ЕКЗАРХИЙСКИТЕ АРХИВИ

уверенията на управляващият турската легация в София, ако българското население на с. Курфали поиска учител и свещеник, от Ангора няма да му бъде отказано разрешение за назначение.

Турските представители поискали да се даде поименен списък на българските семейства. От своя страна Екзархията засвидетелства писмено пред комисията, че гръцки семейства в селото няма. Силно е подозрението, че турските делегати ще включат в този списък за изселване всички български по-заможни семейства, „за да може по такъв начин турската държава да завладе недвижимите им имоти“ – пояснява владиката. Като преценява, че въпросът е навлязъл в своята решителна фаза, владиката препоръчва да се използва мудността на турската бюрократична система, „която има да извърви дългия път – Цариград – Ангора – Курфали и обратно“, за да се направят още постъпки.

Борис Охридски не бездейства и от страна на Екзархията на 3 декември 1930 г. се обръща с писмо директно до председателя на Смесената комисия Холщад за размяна на гръцките и турските населения в Цариград. С писмо № 37062 от 16 декември 1930

г. Смесената комисия уведомява официално Екзархията, че с решение от 6 декември 1930 г. тя е постановила, че жителите на Курфали не подлежат на размяна, предвидена в Лозанската конвенция от 30 януари 1923 г.

В началото на 1931 г. от Екзархията изпращат сведения до управляващият Лозенградска епархия Неофит Скопски, че след благоприятното решение на Смесената комисия е необходимо архимандрит Гавриил да замине за Курфали възможно най-скоро. Най-неочаквано обаче турското вътрешно министерство започва да протаква въпроса под предтекст, че трябва да провери дали действително архимандрит Гавриил е родом от Цариград и е „изряден“ турски поданик.

На 6 февруари 1931 г. Скопски Неофит съобщава в Екзархията радостната вест, че в Лозенградското полицейско управление са получени книгата на архимандрит Гавриил за заминаването му в Курфали. На другия ден с поверителен доклад до МВнРИ Борис Охридски пояснява, че все още няма отговор от Ангора за заминаването на Гавриил, макар да не съществуват формални пречки за това. Тъй като и през март няма никакво прид-

виждане на въпроса, Неофит препоръчва на Екзархията, въз основа на общата наредба, според която християните турски поданици вече могат да пътуват из вътрешността на страната при условие, че ще пребивават на дадено място само 3 месеца, архимандрит Гавриил да замине за турската столица, а оттам преди Възкресение Христово да отиде в Курфали. Така по негово разпореждане на 7 април 1931 г. Гавриил заминава за Цариград. От неговия рапорт до Екзархийския заместник от 12 май 1931 г. научаваме, че на Велика събота от Цариград той потегля веднага за Курфали, където отслужва Божествена литургия и приобщава със св. Тайни всички верующи, малки и големи, на брой 400 души. Освен това извършва кръщение на 35 младенци, некръстени от 5 години насам и венчава ония, които живеят в граждански брак нямаха църковен.

Особено голяма е тревогата от бягството на младежите от селото, които наброяват 33 души само за последната година. За да не служат в турската армия те предпочитат да емигрират. Въпросът за училището обаче продължава да стои открит, защото селяните не са снабдени с нуфузи

като българи и не може да се спазва процедурата за малцинствата.

На 15 юли 1931 г. българският пълномощен министър в Цариград пише бързо и поверително писмо до Борис Охридски. Българският дипломат повдига и въпроса за откриване отново на закритото българско училище в селото. Задачата на Борис Охридски е да внуши на селяните да поискат от надлежните местни власти издаването на нуфузи, като в случай на отказ селяните да се отнесат телеграфически направо до министър на вътрешните работи.

На 15 октомври 1931 г. с писмо № 429 Борис Охридски уведомява царския пълномощен министър, че Цариградското вилаетско управление е разпоредило до надлежните власти да издадат на българите от Курфали нови нуфузи.

Неочаквано тревогите се увеличават от там, откъдето най-малко са очаквани. Огорчен от липсата на помощници в Лозенград след напускането на архимандрит Гавриил, на 6 юли 1931 г. Скопски Неофит подава оставка. Основната вина за това носи отново МВнРИ, откъдето не назначават подходящо за целта лице.

За да се стабилизира по-

ложението в селото на 18 октомври 1933 г. Екзархийското заместничество освобождава от длъжност своя архивар протодякон К. Белчев и го назначава за свещеник в селото. Обстановката обаче вече е много усложнена. Местните власти умишлено настаняват в български къщи турски бежанци от Провидийско, които са настроени изключително агресивно към останалите тук българи. Самият протодякон К. Белчев също не се задържа тук дълго, защото на 25 май 1935 г. е отзован от българските власти.

На 15 април 1935 г. започва размяна на турски семейства от село Росина (Кеди Юрен), Поповска околия с 52 български семейства от Курфали. Други 9 семейства молят да бъдат настанени в Истанбул. Турската власт обаче продължава със злоупотребите. От българска страна на всички турски семейства е опростен военния данък и трудовата повинност, докато турските власт искат всяко българско домакинство да заплати по 300 лири на лице военен данък. Политиката на геноцид, издевателства и частична размяна ликвидира окончателно българския елемент не само в с. Курфали, но и в цяла Тракия.

Публикуваме със съкращения

ТРАКИЙЦИ ПРАЗНУВАТ БАБИН ДЕН

В Бургас денят беше пълен с веселие

СТЕФКА КОСТОВА

И тази година най-женският празник – Бабин ден, се отбелязва във всички клубове към тракийско дружество „Екзарх Антим I“ в Бургас с подбавящи тържества. Тракийците от клуб „Чайка“ седмици наред обсъждаха как по автентичен начин да отбележат този обичай. Всички жени, закичени със здравец и дива циклама – типично странджанско цвете, с нетърпение и любопитство се питаха с какво ли ще ги изненада отново Стоянка Николова – председател на Тракийския клуб, защото тя е душата на всеки празник. Традицията повелява на 21 януари всяка жена, която

е ползвала услугите на „баба“ – акушерка да благодари и засвидетелства почит и уважение към тази професия. На фона на стара тракийска мелодия, изпълнявана от акордеониста Димитър Пантов, прозвучаха топли, прочувствени слова на Стоянка Николова, която запозна членовете на клуба с обичая „Бабуване“. Думите на дългогодишната акушерка Мария Кулева трогнаха присъстващите. Заедно с нея

две жени, облечени в красиви празнични носии от Бургаска област, извършиха ритуала. Стоянка Бахлова – „родилката“ поля на „бабата“ с вода от украсено със здравец менче да си измие ръцете и я дари с хавлия, като ѝ пожела: „Както лесно се отмива сапунът, така лесно да се раждат бебетата“. До софрата с иконата, на гости на младата булка, бе уредничката на клуба Ирина Иванова. След ритуала се изви кръшно българско хоро, водено от „бабата“ с пълна с червено вино бъклица в ръка. Членовете на клуб „Чайка“ спазиха ритуала и така изразиха своето родолюбие, уважение и почит към българските традиции.

На този ден за Мария Кулева професионалният ѝ празник и 75 годишния ѝ юбилей се сляха в едно. Апостол Апостолов ѝ поднесе цветя и скромнен дар, а Стоянка Николова поздрави юбилярката с хумористичната поема „Пусто наше село“ от Елин Пелин.

В Кърджали залата бе препълнена

ДИМИТРИНА ИВАНОВА

Всяка година на Бабин ден женският тракийски клуб „Мара Михайлова“ при тракийско дружество „Д. Маджаров“ гр. Кърджали, организира честване. Тази година отново тракийски празнуваха Бабин ден по подобаващ начин. Залата на тракийския дом беше препълнена до краен предел, дори не можа да побере желаещите да участват в празника. По стара традиция се възпроизведе ритуалът „Бабуване“, който беше изпълнен от дъл-

гогодишната акушерка Керишева и младата майка Красимира Дякова. Тя поля ръцете на „бабата“, която пък я дари с шарена кърпа, както повелява традицията. Менчето беше украсено с китка здравец. Председателката на клуба Василка Колева пожела да се раждат повече и по-здрави български бебета.

Масите бяха отрупани с пити, баницы и други традиционни за случая гозби, с който се почерпиха всички присъстващи. Последва общо веселие. Групата за стари градски песни и певичките от фолклорния състав при ТД „Д.Маджаров“, с ръководител Мария Томова изпълниха много и вълнуващи песни от близкото ни минало, всички присъстващи с удоволствие се включиха в песните. Двама акордеонисти свиреха и пяха хороводни песни и всички се хванаха на хорото.

На изпроводяк жените благодарили на женския клуб за милото тържество, където за няколко часа се откъснаха от сивото ежедневие и си пожелаха още и още такива празници.

В. „ЗАМАН“:

Турският външен министър Ахмет Давутоглу, който беше известен с това, че води политика на „нула проблеми със съседите“, отмени двудневната си визита в България само няколко дни преди началото ѝ заради това, че не е била гарантирана среща с българския президент Росен Плевнелиев, съобщи турският вестник „Заман“, позовавайки се на свой източник.

Визитата на турския външен министър беше насрочена за 6 и 7 февруари и беше по покана на българския външен министър Кристиан Вигенин. Според дипломатически източници Давутоглу е решил да отмени визитата си, когато е разбрал, че няма да се срещне с българския президент.

„Давутоглу поиска да се срещне с българския президент заедно с колегата си. Когато му казаха, че няма да е възможна среща с президента, той отмени визитата си“, разказа източникът.

Говорителят на турското външно министерство потвърди, че посещението е отменено и скоро ще бъде определена нова дата. На въпрос защо е отменена срещата само няколко дни преди планираната дата, той обясни, че в днешно време бързината на комуникациите често води до промени в графика в последната минута.

Според друг източник на „Заман“ основната тема на

Турският външен министър отмени посещение в България и създаде напрежение

разговорите между Вигенин и Давутоглу са щела да бъдат двустранните отношения и тяхното засилване в областта на икономиката, сигурността, политиката и регионалното сътрудничество.

С решението си да отмени срещата обаче Давутоглу създаде напрежение в отношенията между Турция и България, коментира турското издание. Източниците на вестника не назовават като причина за това кризата с превозвачите, но „Заман“ припомня за напрежението в отношенията между двете страни заради спора с броя на транзитните и еднократните разрешителни, както и това, че близо седмица превозвачи са блокирани от двете страни на българско-турската граница.

Според турския министър на транспорта, мореплаването и съобщенията Лютфи Елван проблемът произтича от това, че за първите шест месеца на миналата година България е осигурила само 15 000 транзитни разрешителни от предвидената квота от 125 000 разрешителни за Турция.

Българският министър на транспорта Данаил Папазов пък заяви, че България не е склонна на едностранни отстъпки пред Турция. Спорът е

за броя разрешителни за превоз, които страните взаимно си предоставят. Той ескалира, след като на 31 януари Турция анулира всички еднократни разрешителни, а България реагира реципрочно.

Според българската страна през 2012 г. Турция е получила 250 хил. разрешителни, а е дала на България 5 хил. като споразумение между двете страни предвижда, ако една от тях не предложи промяна, да действат същите бройки. Миналото лято властите в София поискали среща по темата, но вместо отговор Турция издала отново 5 хил. разрешителни. Затова и България се ограничила със същия брой. По данни на българското министерство нуждите на турските превозвачи са за около 125 хил. разрешителни, а на българските – за около 10 хил.

ЕС с настояване към САЩ за падането на визите за България

Европейската комисия настоява пред САЩ да премахне визовите ограничения за Полша, Румъния, България, Кипър и Хърватия, чиито граждани все още се нуждаят от виза, за да пътуват в САЩ, съобщава Euroactive.

Ако до шест месеца проблемът не се реши, ЕС може да въведе визи за американски дипломати, предупреди Комисията.

Директива, която влезе в сила на 20 декември 2013 година, изисква страните от ЕС да „реагират заедно“ по визови въпроси, особено в случаи, при които чужди държави „се отнасят по различен начин към гражданите на ЕС“.

Повечето граждани на страните в ЕС пътуват без визи до САЩ, Канада или Австралия.

Канада иска визи за гражданите на България и Румъния, докато Австралия на теория прилага единна система за визови изисквания за всички страни от ЕС, но за българи и румънци е най-трудно.

До 9 февруари страните в ЕС трябва да запознаят ЕК за ситуацията си по отношение на изискванията за визи.

През март държавите от евроз-

юза могат да поискат от ЕК да се спрат визовите облекчения за определени категории граждани на САЩ, а от юни мерките да влязат в сила.

Съобщение

На 11 януари 2014 г. на своето заседание Върховният комитет на СТДБ взе решение за свикване на Национална отчетно-изборна конференция на Тракийския младежки съюз. Тя ще се проведе на 1 март 2014 година. За това председателите на тракийските дружества е необходимо до 14 февруари т.г. да съобщят имената на делегатите за конференцията от техните дружества.

Всяко младежко дружество има право да изпрати по 1 представител с платен членски внос за 2013 г., а ако е над 10 човека – по 1 делегат на всеки 10.

ТД без младежки дружества трябва да изпратят по 1 представител до 35 години с платен членски внос за 2013 година.

Среща с областния управител на Кърджали

На 26 февруари 2014 г., петък от 17:30 часа по покана на дружество „Тракия“-София и ЦК „Родопи в Тракийския дом в столицата ще гостува областният управител на Кърджали Бисер Николов. На срещата ще присъства и народният представител от Коалиция за България Милко Багдасаров.

Искаме паметна плоча на Войводата на о.Крит

Чрез нашето посолство в Република Гърция да се проучат възможностите за поставяне на паметна плоча на Капитан Петко войвода на о.Крит. Това се казва в писмо, което председателят на СТДБ Красимир Премянов изпрати на външния ни министър Кристиан Вигенин. Според него това би било знак на признателност за участието на Капитан Петко в Критското въстание и във връзка със 170 годишнина от неговото рождение. За предложението на съюза е информиран и посланика на Р Гърция у нас Н.Пр. Димостенис Стоидис. В Бургас вече има паметна плоча на големия гръцки поет, романист, публицист и общественик Костас Варналис, която може да бъде представена като база за спазване на принципа на реципрочност, се казва още в писмото.

Председателят на СТДБ Кр.Премянов написа писмо до управителя на БНБ Иван Искров, в което предлага Централната ни банка да издаде юбилейна монета по повод 170-та годишнина от рождението на Капитан Петко войвода. „Многобройните паметници, издигнати в България, Италия и Украйна свидетелстват за народната признателност към делото на войводата“ се казва в писмото. „Уверен съм, че този акт ще допринесе за патриотичното възпитание, осмислянето и оценката

Монета за Капитан Петко войвода

на събитията и личностите от гледна точка на историческата истина и справедливост и проекцията им в

цивилизационния прочит на историята на ХХІ век“, пише още в своето писмо председателят на СТДБ.

Младежи от Тракийското дружество „Екзарх Антим I“ – Бургас изнесоха мултимедийна презентация. Тя е част от образователната програма по проект „Екодоброволци в защита на Виа Понтика“, който има за цел опазване на биоразнообразието в Бургаския регион. Проектът се изпълнява от СНЦ „Младежки информационен център“ в партньорство със сдружение „Възможности без граници“. Основна негова задача е да намали посегателствата над дивите пойни птици в района и изграждане на информирана и активна маса от местни доброволчески екипи.

Презентацията беше изнесена от Ивайло Димчев – ръководител на младежката секция по екология към Тракийското младежко дружество в Бургас и експерт еколог. На лекцията присъстваха над 25 души, които с интерес научиха повече за дивите пойни птици в региона, тяхната миграция и проблема с браконьерството.

Бургаският залив и езерата Мандра Пода, Вая и Атанасовско, са

Бургаски младежи се грижат за птиците

предпочитано местообитание на хиляди диви пойни птици през зимния период. Районът е с международно значение за биологичното разнообразие и представлява важен елемент от миграционното трасе „Виа

Понтика“. Бургаският залив също така е печално известен с браконьерите и техния незаконен улов, търговията със защитени видове, както и безцелните нападения от страна на местни младежи, привлече-

ни от красивото оперение и звуци, които мигриращите птици издават.

Законът за биологичното разнообразие изрично забранява улавянето или убиването им и въпреки това случаите на посегателства над птиците продължават. „Затова и основната цел на проекта е опазването на биоразнообразието в Бургаския залив и прилежащите езера чрез превенция на браконьерството“ – разказа Тодор Ангелов, ръководител на проекта. Много

от присъстващите младежи изявиха желание да участват в мобилните доброволчески екипи, които ще следят за браконьерски набези в бургаска област.

Проектът „Екодоброволци в защита на Виа Понтика“ се реализира с финансовата подкрепа на Конфедерация Швейцария чрез Фонд за реформи, свързани с участието на гражданското общество.

Цветя и почит за Михаил Герджиков

Младежите от Тракийското дружество „Екзарх Антим I“ – Бургас поднесоха цветя на паметника на видния български революционер Михаил Герджиков, по случай годишнината от рождението му.

Михаил Герджиков е деец от Въ-

трешното Македоно-Одринско революционно движение, организатор и главен войвода на Преображенското въстание. Роден в Пловдив през 1877 г, той още в ученическите си години се посвещава на революционното движение за освобождението на Ма-

кедония и Тракия. Следва в Лозана и Женева. През 1899 г. се завръща в България, учителства в Битоля, сближава се с Гоце Делчев и става негов постоянен съратник. На конгреса на ВМРО в Пловдив през април 1902 г. е определен за ревизор на Източно-Одринската инспекционна област. За него Димитър Дичев пише: „Михаил Герджиков имаше дарованието да възпламени заспалите и да окуражи отчаяните със своя ораторски талант. Всяка негова реч спечелваше обаяние сред четниците. Създаденото единство и сплотеност го направиха съвсем естествено душа на делото, въпреки, че той се държеше скромно и не проявяваше началнически навици“.

Михаил Герджиков участва и в Балканската война, а по-късно като общественик, политик и държавник до края на живота си (1947 г.) многократно се връща към героичните дни в Странджанско и Тракия. Участва на срещи на преобразенци в Бургас и Созопол, на Първия събор Петрова нива през 1928 г. и навсякъде е посрещан радушно с много почит и народно уважение.

Конкурс

„Памет за Тракия и бележити годишнини 1913–1914г.“

По инициатива на Тракийско дружество „Екзарх Антим I“ – Бургас и под патронажа на доц. Маруся Любчева, член на Европейския парламент, със съдействието на СТДБ и ТНИ, се организира национален конкурс за есе или разказ на тема „Памет за Тракия и бележити годишнини 1913–1914г.“.

Формат на конкурса: разказ или есе в размер до пет страници /WORD, шрифт Times New Roman, 12/, в които се разказва историята на фамилията или на близки и познати фамилии, свързана с драматичните събития от годината на разорението на тракийските българи, както и с други важни дати, свързани с тракийската история, които ще се отбележат през 2014 година.

Участници: Ученици над 16 години и студенти до 25 години

Срокове: материалите се предават в срок до 10 март 2014 г. в Тракийско дружество „Екзарх Антим I“ по пощата на адрес:

Бургас 8000

Ул. „Конт Андрованти“ 5

Оценяване: жури в състав доц. Маруся Любчева, д-р Ваня Стоянова, Димо Карабелов, Петя Кудева и Стефка Костова ще оценят разработките.

Награди: Авторите на шестте най-добри разработки ще бъдат включени в група за посещение на Европейския парламент, което ще се организира и финансира със съдействието на доц. Маруся Любчева.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А Печат: Алианс Медиапринт

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Централното ръководство

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Никола Инджов и Тодор Коруюв; Главен редактор: Соня АНГЕЛОВА;
e-mail: vestrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

КОРЕСПОНДЕНТИ: Михаил ЖЕЛЯЗКОВ (Бургас) - 056/86 16 76; Веселина АЛЕКСИЕВА (Варна) - 0888 89 59 27; Наско ТОДОРОВ - 0878 83 39 92; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) - 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) - 02/884 25 59; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) - 044/62 48 53; Виолета ФИЛИПОВА (Смолян) - 0301/63 008; Златка МИХАЙЛОВА (Хасково) - 038/632 060; Маргарита НАЧКОВА (Шумен) - 054/86 99 52; Мария ИВАНОВА (Ямбол) - 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSGF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

Д-Р КРАСИМИРА УЗУНОВА

Изселническите вълни, които преживяват българите в Тракия от края на 19 в. до първата половина на 20 в. не са еднакви както по своята интензивност, така и по отношение на регионите и селищата, от които идват и към които се насочват бежанците. Първата вълна се надига след изтегляне на руските войски от новоосвободената българска територия през 1878 г. и не засяга Хасковския регион. Избухналото през 1903 г. и жестоко потушено Илинденско-Преображенско въстание, предизвиква втора вълна от бягащи към южната ни граница българи, изоставили домовете и имотите си. Освен десетките хиляди избити българи, други 20 000 са принудени да търсят спасение в България. Но и тази бежанска вълна не се отразява чувствително на Хасковския регион. Най-многолюден бежански поток изтича към България и засяга особено чувствително хасковския регион по време на третата бежанска вълна. Тя трае и по-продължително време – от края на втората Балканска война до началото на 20-те години на 20 в., време наситено с многобройни важни събития, сред които основно място заемат международните договори, прекрояващи границите на балканските държави.

Трагичните събития от края на лятото и есента на 1913 г. насочват към Хасковския регион голяма част от бягащите към българските граници хора. Твърдата и безкомпромисна политика на турската държава, спрямо българското население след Балканските войни, предизвиква безпрецедентна до тогава за региона изселническа вълна, в резултат на която в пределите на България само през 1913 г. влизат 19 851 семейства с 88 919 души. Според данните на тази служба, най-много са бежанците от Източна Тракия, в чиито 17 околии има 150 селища, населени с 20 187 български семейства. И това е напълно естествено, тъй като тези хора се озовават в самия център на военните действия. По-голямата част от населението на най-многобройните български селища в двете околии – Одринска и Лозенградска и района на Чорлу, Силиврия, Чатаалджа и Цариград, преминава в България и регистрирано или не, остава в южните крайгранични райони заради близостта до родните му места. По тази причина Хасковският район се превръща в

■ Бежански дюкяни

Настаняването им там след Балканските войни

едно от най-големите убежища на тракийските бежанци. В резултат на голямата бежанска вълна от 1912–1913 г. в Хасково и околните му селища се настаняват 1374 семейства от Източна Тракия, регистрирани в службите за настаняване на бежанците и още неизвестно колко нерегистрирани. Основната част от прииждащото население се преселва от януари до ноември 1913 г., но този процес продължава до 1923 г., когато в страната пристигат последните семейства от Одринско и Узункюприско.

В региона се настаняват хора от различни краища на Източна Тракия, които се стремят в повечето случаи да се придвижват и заселват в компактни групи, формирани на принципа на общото родно място, по родове, семейства, или съседи и пр. Например от района на Бабаески, от всичките 493 български семейства, 383 напускат домовете си и пристигат в България, но само 62 семейства се насочват към Хасково и някои от тях се заселват в с. Левка. Българските семейства, които живеят в района на Бунархисар, наброяват 1 560. Повечето от тях – 1 183 напускат домовете си и 50 семейства се настаняват в Ха-

сковско. От района на Виза, от общо 583 български семейства 478 напускат домовете си, но в Хасковско пристигат едва 5 семейства. В Енос живеят 250 български семейства, но само 43 напускат домовете си, като повечето от тях – 37 се установяват в Харманлийско. Българските семейства от Кешан са 528, от които 337 потеглят за България, но в Хасково идват 9 семейства. Най-многобройно е българското население в Лозенградския район. От всичките 3 989 български семейства, които живеят там, 2 702 се изселват, но към Хасковския район се насочват едва 59, които се установяват в селата Генералово и Пашово, а в Свиленград се заселват 40 семейства от с. Ениджия. Значително по-многобройни са заселниците, идващи от Малгара. От всичките 1 346 семейства, 964 напускат домовете си и 85 от тях се установяват в селата Раковски, Черноконево и Пашово.

Голяма част от българската общност в Одрин и района, които са близо 720 семейства напуска през 1912–1913 г. родните си места идва в Хасково. Част от семействата, които идват от с. Каяджик, се установяват в с. Генералово. Там се настаняват и 120 семейства от с. Кемал, и 90 от с. Кадънкьой. В Симеоновград се настаняват бежанци от Одрин и с. Испитли, от Ново село, 50 семейства от с. Адъраа. В с. Орещец се настаняват 30 семейства от с. Ахъркьой, а 8 – в с. Капитан Андреево. Към Свиленград се насочват 20 семейства от с. Испитли, 8 – в с. Капитан Андреево и 4 – в с. Димитровче.

Многобройни са бежанците и от Узункюприско. От всичките 1 716 семейства в този район, заселени в 10 селища, по-голямата част – 1 643, напускат родните си места и от тях 142 семейства се настаняват в Хасково и в близките му села – Раковски и Черноконево. Повечето преселници от Еникьой се насочват към Свиленград и Харманли. От изселените 798 български

семейства от района на Хавса, живеещи в 12 селища, едва 14 семейства идват в Хасково, а повечето се насочват към Бургас. От района на Чорлу и Цариград, 47 селища са с българско население, разпределено в 2 200 български семейства. От тях 2 184, т.е. почти всички, напускат родните си места и преминават в България, като в Хасково се установяват 57 семейства. Повече на брой настанени в Хасково и района са бежанците от Софлу. От всичките 100 семейства, 97 напускат домовете си, пристигат и се заселват в Хасковско. Една голяма част от 120 домакинства от Кадънкьой се настаняват в с. Генералово и в с. Капитан Андреево. 5 Изселването на българското население през 1913 г. от Източна Тракия фактически обезбългарява района, а с Ангорския договор от 1925 г. това положение се узаконява.

Първият връх на голяма бежанска вълна отшумява с началото на световната война, която събужда у българското население, а още повече у управляващите среди, надежда за промяна на несправедливите решения на двата мирни договора – Лондонският от 17 май (30 май по нов стил) 1913 г. и Букурещкият сключен на 28 юли (10 август по нов стил) 1913 г.

Развитието на фронтовите събития през 1916–1917 г. поставят страната на ръба на нов погром. Несправедливите за българския народ решения на Ньойския диктат надигат нов пристъп на бежанска вълна. Прииждащият поток от стотици бедстващи семейства, прогонени от родните им домове, изпълва улиците и площадите на селищата в южните крайгранични райони, като се разпространява и във вътрешността на страната. Прокудените от родните им места, българи от Беломорска Тракия са превърнати в бежанци по силата на подписаната по

настояване на гръцкото правителство на 27 ноември 1919 г. Конвенция за взаимно изселване на населението между България и Гърция. Чрез нея се създава „правна“ основа, Югоизточна Македония в района между българо-гръцката граница и Егейско море, а

с 1 591 българи от всичко 48 666 местно население.

Подложено на репресии от страна на гръцкото управление, българското население от Западна Тракия започва масово да се изселва в пределите на България по легален и нелегален път. Според данните на преброяването, под ударите на решенията на Конвенцията в района на Западна Тракия попадат общо 54 092 българи от всичко 204 690 души население. От тях 5213 семейства с 24 557 души напускат родните си места и преминават в България. Според същите данни на френските власти, във времето след октомври 1919 г. до 1 март 1920 г. от Западна Тракия, се изселват 20 000 българи към България, 22 000 турци, които се отправят към Турция, а в района влизат 23 000 гърци. 9

За тези събития пише и Анастас Разбойников в своето изследване „Обезбългаряването на Западна Тракия“ като посочва: „Едновременно с това са ставали и масовите размествания и заточавания на българите. Така полесно е ставало ограбването на цялата им стока, покщична и завземане жилищата им. Българите са били заточавани главно в следните беломорски острови: Крит (в градовете Канея и Ретимо и в изоставените казарми на пристанището Суди), в Милос (от Цикладските острови има само 162 кв. км., с 6–7 хил. ж.), в Китера (Цериго), в Митилин, в Хиос. Други са били изпратени в градеца Каламата, южния Пелопонес. Но най-големи маси са били заточени в селата на околиците Волоска, Лариска, Фарсалска и Велестиноска, в Северна Гърция, или на о-в Крит. По изчисления, близо 25 хиляди души българи от Западна Тракия са били изпратени на заточение.

През 1920 г., малко преди френското командване да предаде на Гърция Беломорска или както тогава я наричат „Междусъюзническа Тракия“, е извършено преброяване на населението, което в голямата си част е българско. Регионът е разделен на шест околии, в които има 110 селища, със 7 311 български семейства. Най-много българи има в Гюмюрджинска околия – 14 794 от всичко 64 951 души население. Следващата околия по брой на българското население е Дедеагачката с 11 543 души население от всичко 16 317, което показва, че районът е с преобладаващо българско население. В района на Софлу живеят 10 998 души българи от всичко 21 250 души население, т.е. 50% от населението на околията е българско. Най-малоброен е българският етнически елемент в Димоти-ка където българите са 4 956 души от всичко 26 313 души население и Ксанти – населен

■ Преселници в Хасково

■ Бежанци

Продължава в следващия брой